

Näringsutskottets betänkande

1982/83:26

om statens energiverk (prop. 1982/83:100 delvis)

Ärendet

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1982/83:100 bilaga 14 (industridepartementet) i vad avser organisation av statens energiverk (inkl. oljeersättningsfonden), lokalisering av energiverket och energiforskningsnämnden samt anslag till energiverket.

dels 18 motioner från allmänna motionstiden 1983 med yrkanden i dessa ämnen eller beträffande stödet från oljeersättningsfonden.

Företrädare för industridepartementet har inför utskottet lämnat upplysningar i lokaliseringsfrågan.

Göteborgsregionens kommunalförbund har i en skrivelse till utskottet anfört skäl för lokalisering av energiverket till Göteborg.

Propositionen

I proposition 1982/83:100 bilaga 14 (industridepartementet) har regeringen – efter föredragning av statsrådet Birgitta Dahl – framlagt följande förslag etc. under angivna rubriker:

E 1. Statens energiverk: Förvaltningskostnader (s. 141)

Regeringen bereder riksdagen tillfälle (1) att ta del av vad föredragande statsrådet har anfört om lokalisering av statens energiverk och energiforskningsnämnden.

Vidare föreslår regeringen att riksdagen

2. godkänner de av föredragande statsrådet förordade riktlinjerna för organisationen av statens energiverk,

3. bemyndigar regeringen att vid statens energiverk inrätta en ordinarie tjänst för verkschefen med beteckningen p,

4. till Statens energiverk: Förvaltningskostnader för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 19 987 000 kr.,

E 2. Statens energiverk: Utredningar m. m. och information (s. 144)

Regeringen föreslår att riksdagen till Statens energiverk: Utredningar

m. m. och information för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 10 611 000 kr.

Motionerna

De motioner som behandlas här är följande:

1982/83:339 av Bengt Kindbom m. fl. (c), vari hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen föreslagits om sänkning av stödet från oljeersättningsfonden från 50 000 kr. till 15 000 kr.,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att handläggningen av ärenden där stödandelen uppgår till högst 50 000 kr. bör decentraliseras till lantbruksnämnderna och de regionala utvecklingsfonderna,

1982/83:409 av Karin Ahrlund (fp) och Hans Petersson i Röstånga (fp), såvitt gäller hemställan – med motivering i motion 1982/83:403 – (1 delvis) att riksdagen – – – som sin mening uttalar att energiverket lokaliseras till Landskrona,

1982/83:493 av Margareta Palmqvist m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen uttalar sig för att statens energiverk lokaliseras till någon av kommunerna i södra delen av Stockholms län,

1982/83:497 av Roland Sundgren m. fl. (s, m, c, fp, vpk), vari hemställs att riksdagen beslutar om en lokalisering av statens energiverk och energiforskningsnämnden till Västerås,

1982/83:498 av Sten-Ove Sundström (s) och Åke Selberg (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om lokalisering av det statliga energiverket till Luleå,

1982/83:649 av Bengt Kronblad m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att energiverket skall placeras i Kalmar,

1982/83:813 av Olle Svensson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen med anledning av vad som i proposition 1982/83:100 bilaga 14 anförts om lokalisering av statens energiverk som sin mening ger regeringen till känna att energiverket skall lokaliseras till Nyköping och att i övrigt samarbete bör etableras med Studsvik Energiteknik AB enligt vad som anförs i motionen,

1982/83:1019 av Kurt Hugosson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen uttalar sig för att statens energiverk förläggs till Göteborg,

1982/83:1100 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), såvitt gäller hemställan att riksdagen

16. uttalar att oljeersättningsfonden bör förbli särskild myndighet och ges de föreslagna direktiven och uppgifterna som förordas i motionen samt föreslås ges ett förstärkt parlamentariskt inslag.

17. uttalar att energiverkets styrelse skall vara parlamentariskt sammansatt.

18. med avslag på proposition 1982/83:100 i den del som rör lokalisering av energiverket uttalar att energiverket och oljeersättningsfonden bör lokaliseras till Nyköping.

1982/83:1104 av Ola Ullsten m. fl. (fp), såvitt gäller hemställan (4) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om oljeersättningsfonden.

1982/83:1476 av Inge Carlsson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att energiverket bör placeras i Östergötland.

1982/83:1482 av Ing-Marie Hansson m. fl. (s), vari hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om förutsättningarna för en förläggning av energiverket till Gävle,

1982/83:1496 av Tage Sundkvist (c) och Larz Johansson (c), vari hemställs att riksdagen med avslag av proposition 1982/83:100 i den del som rör lokalisering av energiverket uttalar sig för att energiverket och oljeersättningsfonden lokaliseras till Nyköping.

1982/83:1499 av Rune Torwald m. fl. (c), vari hemställs att riksdagen måtte besluta att statens energiverk skall lokaliseras till Göteborg.

1982/83:1585 av Olle Westberg m. fl. (s), såvitt gäller hemställan – med motivering i motion 1982/83:1582 – (10) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lokalisering till Gävle av det statliga energiverket.

1982/83:1622 av Karl-Eric Norrby m. fl. (c, m, fp), vari – med motivering i motion 1982/83:1621 – hemställs att riksdagen uttalar att energiverket bör lokaliseras till Karlstad.

1982/83:2007 av Staffan Burenstam Linder m. fl. (m), såvitt gäller hemställan att riksdagen

21. avslår regeringens förslag i fråga om organisationen för statens energiverk för så vitt gäller oljeersättningsfondens ställning och de förstärkta statliga insatserna för kommunal energiplanering i enlighet med vad som framhållits i motionen.

22. beräknar till Statens energiverk: Förvaltningskostnader ett förslagsanslag av 17 987 000 kr.,

1982/83:2022 av Gunnel Jonäng (c), vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär en omprövning av regeringens beslut om lokalisering av energiverket samt att energiverket lokaliseras till Hälsingland, i första hand Söderhamn.

Vissa uttalanden om lokalisering av statlig förvaltning

Regeringen har i proposition 1982/83:100 bilaga 2 (gemensamma frågor) (s. 9) lämnat vissa uppgifter om arbetet med decentralisering i statsförvaltningen. När det gäller lokalisering av statlig verksamhet är, sägs det där, de uttalanden riksdagen har gjort i samband med sin behandling av vissa regionalpolitiska frågor (AU 1980/81:23, rskr 1980/81:233; prop. 1981/82:113, AU 1981/82:23, rskr 1981/82:388) vägledande för arbetet.

I en framställning till regeringen år 1981 uttalade riksdagen bl. a. följande (AU 1980/81:23 s. 60):

I Stockholmsregionen började, som tidigare sagts, tillväxttakten att avta redan vid mitten av 1970-talet. Mot bakgrund av denna utveckling och besparingssträvandena inom statsverksamheten finns knappast anledning att räkna med nämnvärda regionalpolitiska resultat om decentraliseringsdelegationens befattning med lokaliseringsfrågorna begränsas till enbart ny eller expanderande verksamhet. De nya myndigheter som kommer till bildas som regel genom omorganisation av tidigare verksamheter. I de fall det finns nödvändigt med en oförändrad lokalisering till Stockholmsregionen bör delegationen i vart fall vara oförhindrad att undersöka om delar av verksamheten kan förläggas till annan ort.

I proposition 1981/82:113 om program för regional utveckling och resurshushållning anförde industriminister Nils G. Åsling bl. a. följande (s. 81), som lämnades utan erinran vid riksdagsbehandlingen:

Omlokalisering av statlig förvaltning av det slag som tidigare genomförts ansågs inte vara aktuell. Däremot borde möjligheterna att lokalisera ny eller expanderande statlig förvaltning målmedvetet prövas. Senare har riksdagen framhållit att det kan vara skäl att pröva om delar av verksamheter eller funktioner i den statliga förvaltningen kan flyttas från Stockholmsregionen samt att lokaliseringsfrågan systematiskt bör prövas vid inrättandet av nya statliga myndigheter.

Enligt vad jag har erfarit arbetar decentraliseringsdelegationen med ett förslag att finna verksamheter som kan lokaliseras utanför Stockholmsregionen.

Utskottet

Inledning

Våren 1981 godkände riksdagen riktlinjer för energipolitiken, vilka bl. a. innebar att en omorganisation av myndigheter m. fl. organ inom energiområdet skulle genomföras. Riksdagen beslöt att en särskild myndighet, statens energiverk, skulle inrättas den 1 juli 1982 för energitillförsel och för

vissa övergripande uppgifter inom energianvändningsområdet. Vid samma tidpunkt skulle också ett organ för långsiktiga och övergripande uppgifter vad gäller energiforskning, energiforskningsnämnden, träda i funktion. Ett tredje organ som diskuterades i detta sammanhang var oljeersättningsfonden, som skulle handlägga ärenden enligt förordningen (1980:1085) om stöd för åtgärder för att ersätta olja, m. m. Detta organ fanns i provisorisk form, såsom delegationen (I 1980:08) för uppbyggnad av en oljeersättningsfond. Avsikten var att oljeersättningsfonden skulle få en fristående ställning. Formerna för samverkan mellan den och energiverket skulle emellertid övervägas av den organisationskommitté för energiverket m. fl. organ som hade tillsatts. Från socialdemokraternas sida hävdades att det inte fanns några bärande motiv för att oljeersättningsfonden skulle vara fristående.

Endast energiforskningsnämnden kom att inrättas enligt planerna. När riksdagen våren 1982 skulle pröva det förslag till organisation av energiverket som hade framlagts i budgetpropositionen hade regeringen inte tagit ställning i fråga om den permanenta lokaliseringen av energimyndigheterna. Riksdagen beslöt – med bifall till en socialdemokratisk reservation till näringsutskottets betänkande i ämnet (NU 1981/82:28) – att upphäva det beslut rörande energiverket som hade fattats år 1981. Som ny tidpunkt för inrättandet av ett sådant verk nämndes den 1 juli 1983.

Riksdagsbeslutet våren 1982 innefattade att oljeersättningsfonden skulle "med det snaraste inordnas i den centrala energimyndigheten, övergångsvis alltså i statens industriverk". Regeringen beslöt emellertid den 24 juni 1982 att delegationen för uppbyggnad av oljeersättningsfonden skulle fortsätta sin verksamhet tills en ny organisation på energiområdet hade inrättats, dock längst t. o. m. den 30 juni 1983. Detta beslut har inte ändrats efter regeringsskiftet i oktober 1982.

Inrättande och organisation av statens energiverk

Regeringen föreslår i budgetpropositionen dels riktlinjer för organisationen av ett statens energiverk, avsett att träda i funktion den 1 juli 1983, dels anslag till verket och inrättande av en tjänst – med tidsbegränsat förordnande – för verkets chef. Dessutom behandlas frågan om energiverkets och energiforskningsnämndens lokalisering. I den frågan finns förslag i 15 motioner. I övrigt gäller de motioner som har väckts rörande energiverket dels verkets tilltänkta uppgifter inom området kommunal energiplanering och i samband därmed storleken av dess förvaltningskostnadsanslag, dels sammansättningen av verkets styrelse och dels oljeersättningsfondens ställning och uppgifter. De båda sistnämnda ämnena tar utskottet upp i särskilda avsnitt i det följande.

Utskottet konstaterar först att det tidigare riksdagsbeslutet om inrättande av statens energiverk formellt sett upphävdes förra året. Till skillnad från vad som tycks vara förutsatt i budgetpropositionen torde riksdagen därför nu få

fatta ett nytt sådant beslut, med den 1 juli 1983 som tidpunkt för inrättandet.

En organisationskommitté har som nämnts utarbetat förslag beträffande energiverkets organisation och uppgifter. Förslaget presenteras i sina huvuddrag i propositionen. Det har i allt väsentligt godtagits av regeringen, som framhåller att det ankommer på den att fastställa den närmare organisationen av verket och att meddela närmare föreskrifter om verkets uppgifter. Den föreslagna organisationen grundas på en indelning i sakområden – för olika energislag etc. – men med starka inslag av en funktionsindelning enligt vilken likartade uppgifter, t. ex. planering, utredningsverksamhet, myndighetsutövning och stödgivning, var för sig hålls ihop organisatoriskt. Till verket knyts enligt regeringens förslag en utvecklingsnämnd för beslut om stöd dels till forskning och utveckling, dels enligt förordningen om stöd för åtgärder för att ersätta olja, ett energihushållningsråd samt det eldistributionsråd som nu finns vid industriverket. Vissa funktioner som nu handhas av fristående myndigheter eller kommittéer skall, såsom närmare redovisas i propositionen, fortsättningsvis fullgöras av energiverket. Huvuddelen av industriverkets energibyrå överförs till det nya verket.

Utskottet tar i det följande upp de frågor rörande energiverkets organisation och uppgifter som har aktualiserats genom motioner. I övrigt finner utskottet inte anledning att kommentera regeringens förslag i denna del.

För energiverkets förvaltningskostnader under budgetåret 1983/84 föreslås i propositionen ett förslagsanslag av 19 987 000 kr. Antalet tjänster vid verket beräknas till 177, vilket motsvarar de personalresurser som f. n. disponeras för den verksamhet som skall föras över till den nya organisationen. Omorganisationen bör också, säger föredragande statsrådet, medföra vissa rationaliserings- och effektivitetsvinster. Utrymme skall ges för en förstärkning av resurserna på vissa viktiga områden. Som ett sådant nämns den statliga verksamheten för att följa upp och stödja den kommunala energiplaneringen. Denna, som regleras genom lagen (1977:439) om kommunal energiplanering, innefattar samråd mellan kommunerna och ett statligt organ – nu industriverket och i fortsättningen energiverket – och förutsätter vägledande insatser från detta organs sida.

I motion 1982/83:2007 (m) avvisas den föreslagna förstärkningen av de statliga insatserna för den kommunala energiplaneringen. Denna planering skall inte ses som ett instrument i en statlig styrning av hela energiområdet, säger motionärerna. Genom besparingar på denna punkt och genom ytterligare rationaliseringar skulle energiverkets förvaltningskostnader enligt motionärernas uppfattning kunna minskas med 2 milj. kr. under det kommande budgetåret.

Utskottet anser att ett effektivt statligt stöd till den kommunala energiplaneringen är en betydelsefull förutsättning för att syftet med

energipolitiken skall kunna uppnås. Liksom regeringen finner utskottet det därför angeläget att resurserna för den statliga verksamheten på detta område förstärks.

Vad beträffar motionärernas förslag om "ytterligare rationaliseringar" inom energiverket vill utskottet framhålla att verket rimligen måste få börja fungera innan rationaliseringar kan genomföras. Regeringen anger totalt 6 % av verkets befintliga reala resurser som ram för besparingar under de tre första budgetåren, därav 1 % under budgetåret 1983/84 och 2,5 % under vartdera av de båda följande. Strängare rationaliseringsföreskrifter än så är enligt utskottets mening inte förenliga med de krav som olika intressenter måste kunna ställa på energiverket. Utskottet avstyrker alltså motion 1982/83:2007 (m) i nu berörd del och tillstyrker regeringens förslag beträffande förvaltningskostnadsanslaget.

Regeringens förslag beträffande verkschefstjänsten och beträffande anslag till verket för utredningar m. m. och information tillstyrks av utskottet.

Organisationskommittén har uttalat att det bör vara värdefullt för energiverket om dess styrelse ges ett visst parlamentariskt inslag. I övrigt skulle styrelsen bestå av representanter för väsentliga intressegrupper, t. ex. kommuner, energiföretag och industriföretag. Föredragande statsrådet berör inte styrelsens sammansättning. Centerpartiet "förutsätter" i partimotionen 1982/83:1100 att energiverket får en parlamentariskt sammansatt styrelse.

Med anledning av vad organisationskommittén har anfört och med beaktande av vad som sägs i motion 1982/83:1100 (c) utgår utskottet från att regeringen avser att energiverkets styrelse – i likhet med t. ex. styrelsen för energiforskningsnämnden – skall ha ett betydande parlamentariskt inslag. Även om energipolitiken till väsentliga delar grundar sig på eniga riksdagsbeslut finns det i betydelsefulla frågor skilda synsätt inom riksdagen vilka bör bli representerade i styrelsen. Att så sker bör vara fullt möjligt utan att det förhindrar att andra viktiga intressen på energiområdet blir företrädda i denna. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet här har anfört om energiverkets styrelse.

Oljeersättningsfonden

Som framgår av vad tidigare sagts är det regeringens mening att stödet för åtgärder för att ersätta olja, m. m. i enlighet med vad som beslöts förra året skall administreras av energiverket. Besluten skall då fattas inte av verkets styrelse utan av dess utvecklingsnämnd, i vilken skall kunna ingå ledamöter som har förordnats att delta enbart i nämndens behandling av oljeersättningsärenden. Moderata samlingspartiet, centerpartiet och folkpartiet vidhåller – enligt yrkanden i motionerna 1982/83:2007, 1982/83:1100 och 1982/83:1104 – sin uppfattning att oljeersättningsfonden bör vara en

självständig myndighet. Centerpartiet vill också att denna skall få vidgade uppgifter. Delegationen för energiupphandling och fonden för stöd till anordningar för att minska svavelutsläppen vid koleldning behövs inte, hävdas det i motion 1982/83:1100 (c). Där föreslås också att fonden skall få ett förstärkt parlamentariskt inslag.

Delegationen för energiupphandling har tillkallats enligt regeringsbeslut den 2 december 1982. Dess ordförande är statssekreteraren för energifrågor i industridepartementet. Delegationens uppdrag – baserat på ett beslut av riksdagen hösten 1982 (prop. 1982/83:50, NU 1982/83:18, rskr 1982/83:111) – bör enligt direktiven (dir. 1982:91) avslutas den 31 december 1983. Senast den 20 september skall delegationen lämna förslag om hur ett fortsatt statligt stöd till investeringar i distributionsanläggningar för fjärrvärme bör utformas. Då verksamheten har organiserats på detta sätt och då det nu förutsätts att uppdraget skall vara tidsbegränsat kan delegationens uppgifter inte lämpligen överföras till ett annat organ som skall träda i funktion den 1 juli 1983.

Utskottet kan inte finna att motionärerna har angivit några hållbara skäl för att oljeersättningsfonden bör vara ett fristående organ. Det är otvivelaktigt mest rationellt att det administrativa arbete som är förenat med stödet från fonden fullgörs av den myndighet med övergripande uppgifter på energiområdet som nu byggs upp. Genom att det anförtros åt en särskild nämnd att fatta beslut om stödet möjliggörs också att olika slags sakkunskap och intressen kan bli företrädda på motsvarande sätt som i den delegation vilken nu hanterar stödärendena.

Än mindre synes det vara motiverat att en fristående oljeersättningsfond skulle få sina uppgifter vidgade till att också omfatta det nya stödet till anordningar för att minska svavelutsläppen. Detta skulle innebära en ytterligare splittring av administrationen på energiområdet och sålunda stå i strid mot själva huvudsyftet med den omorganisation som nu skall genomföras. Motionerna 1982/83:2007 (m), 1982/83:1100 (c) och 1982/83:1104 (fp) avstyrks alltså i vad avser oljeersättningsfonden.

F. n. gäller att stöd från oljeersättningsfonden inte får ges till projekt som kostar mindre än 50 000 kr. Förra året prövade riksdagen (NU 1981/82:30 s. 68 f.) ett förslag från centerpartihåll om att denna gräns skulle sänkas till 15 000 kr. Förslaget innebar också att handläggningen av ärenden om stöd med högst 50 000 kr. skulle decentraliseras till lantbruksnämnderna när det gällde jord- och skogsbruket och trädgårdsnäringen och i övrigt till de regionala utvecklingsfonderna. En propå av ungefär samma innebörd hade avvisats i budgetpropositionen år 1982. Näringsutskottet och riksdagen ville inte heller tillmötesgå motionärerna. Frågan om eventuella ändringar av de berörda reglerna och av ordningen för stödärendenas handläggning kunde lämpligen aktualiseras vid den snart förestående översynen av oljeersätt-

ningsfondens verksamhet, sade utskottet. Motionärernas förslag fick stöd i en reservation (c). Samma önskemål återkommer nu i motion 1982/83:339 (c).

En utvärdering av stödet till åtgärder för att ersätta olja genomförs f. n. av oljeersättningsdelegationen (I 1979:01). Resultatet av utvärderingen skall föreligga senast den 15 april 1983.

Utskottet upprepar sitt uttalande från förra året och avstyrker därmed den nu nämnda motionen.

Lokalisering av energimyndigheterna

Regeringen föreslår att energiverket och energiforskningsnämnden lokaliseras till Stockholmsområdet. Närmare bestämt planeras att myndigheterna skall förläggas till Liljeholmen, där industriverket – vars energibyrå i huvudsak skall ingå i energiverket – sedan snart två år har sina lokaler. Motiveringen för förslaget är sammanfattningsvis följande. Energiverket måste nära samarbeta med regeringskansliet, med andra centrala myndigheter och med intresseorganisationer. Verket får bl. a. till uppgift att samordna verksamhet på energiområdet som bedrivs av ett antal myndigheter belägna i Stockholm. Den personal som nu finns vid de organ vilkas uppgifter skall föras till energiverket är till stor del relativt ung och har byggt upp en bred och generell kompetens som det är angeläget att bibehålla. På grundval av studier som gjorts kan man beräkna att minst hälften av personalen vid de befintliga energiorganen skulle söka sig till annan verksamhet vid en utlokalisering. Därmed skulle verkets möjligheter att fullgöra sina uppgifter försämrats för lång tid. Vid förläggning till Liljeholmen kan administrativa rationaliseringsvinster uppnås. En lokalisering till en plats utanför Stockholmsområdet skulle medföra väsentliga nackdelar från energipolitisk synpunkt på både kort och lång sikt.

I de motioner som innehåller förslag om lokalisering utanför Stockholm nämns elva olika orter eller regioner som lämpliga. Någon av kommunerna i södra delen av Stockholms län förordas i motion 1982/83:493 (s). I tre motioner – 1982/83:813 (s), 1982/83:1100 (c) och 1982/83:1496 (c) – pläderas för Nyköping. Östergötland – utan närmare precisering – föreslås i motion 1982/83:1476 (s). I motionerna 1982/83:649 (s) och 1982/83:409 (fp) förespråkas orter i södra Sverige, Kalmar resp. Landskrona. Göteborg får stöd i två motioner, 1982/83:1019 (s) och 1982/83:1499 (c). Ytterligare föreslås Karlstad i motion 1982/83:1622 (c. m, fp) och – av motionärerna från alla fem riksdagspartierna – Västerås i motion 1982/83:497. Tre lägen i Norrland utpekas också – Gävle i motionerna 1982/83:1482 (s) och 1982/83:1585 (s), Hälsingland, och då i första hand Söderhamn, i motion 1982/83:2022 (c) samt Luleå i motion 1982/83:498 (s).

Argumentationen för dessa orter och regioner är av växlande art och omfattning. Behov av ytterligare sysselsättning är givetvis ett gängse skäl. Inomregional obalans anges som huvudmotiv för en förläggning i södra delen

av Stockholms län. I några fall – Nyköping, Kalmar, Västerås – åberopas särskilt att staten har ställt i utsikt att ge kompensation för nedläggning av flygflottiljer. Lokal energiproduktion av intresse nämns i flera fall liksom också förekomst av industriell verksamhet på energiområdet. I några kommuner utlovas lämpliga lokaler. Relativ närhet till Stockholm och goda kommunikationer nämns i förekommande fall. Ytterligare positiva faktorer kan vara bra utbildningsmöjligheter och allmänt gynnsamma miljöförhållanden.

Inom utskottet har endast en ort utanför Stockholm funnit förespråkare, nämligen Nyköping. De erinrar bl. a. om det uttalande som riksdagen gjorde i samband med sitt beslut år 1975 om indragning av Södermanlands flygflottilj, F 11 (prop. 1975:75, FöU 1975:14, rskr 1975:172). Riksdagen förutsatte att regeringen med all kraft skulle ta itu med de problem som uppkom genom att flottiljen lades ned. Nyköpings talesmän framhåller vidare att Studsvik Energiteknik AB har sina anläggningar inom Nyköpings kommun. Studsvik är statens samlade resurs för energiteknisk forskning och utveckling. Läget i förhållande till Stockholm – med täta tågförbindelser – poängteras också.

Utskottet finner regeringens skäl för att energimyndigheterna bör förläggas till Stockholm vara helt övertygande. Det rör sig i detta fall inte om någon i egentlig mening "ny" statlig verksamhet, och det är inte heller fråga om någon expansion av den centrala energiförvaltningen. Det är angeläget att de knappa resurser som står till buds utnyttjas så rationellt som möjligt. En omlokalisering som ofrånkomligen medför ett stort bortfall av välutbildad och erfaren personal är oförenlig med den principen. Även i övrigt synes en lokalisering till Stockholm vara mest gynnsam för verksamheten. Utskottet vill betona att kraven på energimyndigheternas funktionsförmåga i dagens läge är exceptionellt stora.

Med vad här sagts ställer sig utskottet bakom vad föredragande departementschefen har uttalat om energiverkets och energiforskningsnämndens lokalisering. Samtliga motionsyrkanden i detta ämne avstyrks alltså.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. *beträffande inrättande och organisation av samt förvaltningskostnadsanslag för statens energiverk*
att riksdagen
dels med anledning av proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 1 moment 2 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1982/83:2007 yrkande 21 i ifrågavarande del beslutar om inrättande den 1 juli 1983 av statens energiverk och godkänner i propositionen angivna riktlinjer för organisationen av verket i

den mån dessa inte omfattas av utskottets hemställan under 4 och 5,

dels med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 1 moment 4 och med avslag på motion 1982/83:2007 yrkande 22 till *Statens energiverk: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 19 987 000 kr..

2. *beträffande tjänst för energiverkets chef*

att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 1 moment 3 bemyndigar regeringen att vid statens energiverk inrätta en ordinarie tjänst för verkschefen med beteckningen p.

3. *beträffande anslag i övrigt till energiverket*

att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 2 till *Statens energiverk: Utredningar m. m. och information* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 10 611 000 kr..

4. *beträffande energiverkets styrelse*

att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 1 moment 2 i ifrågavarande del och med anledning av motion 1982/83:1100 yrkande 17 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

5. *beträffande oljeersättningsfonden*

att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 1 moment 2 i ifrågavarande del och med avslag på motion 1982/83:1100 yrkande 16, motion 1982/83:1104 yrkande 4 och motion 1982/83:2007 yrkande 21 i ifrågavarande del godkänner i propositionen angivna riktlinjer.

6. *beträffande villkor för och administration av stöd från oljeersättningsfonden*

att riksdagen avslår motion 1982/83:339,

7. *beträffande lokalisering av energimyndigheterna*

att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 1 moment 1 och med avslag på motion 1982/83:493 (södra delen av Stockholms län), motion 1982/83:813, motion 1982/83:1100 yrkande 18 och motion 1982/83:1496 (Nyköping), motion 1982/83:1476 (Östergötland), motion 1982/83:649 (Kalmar), motion 1982/83:409 yrkande 1 i ifrågavarande del (Landskrona), motionerna 1982/83:1019 och 1982/83:1499 (Göteborg), motion 1982/83:1622 (Karlstad), motion 1982/83:497 (Västerås), motion 1982/83:1482 och motion 1982/83:1585 yrkande 10 (Gävle), motion 1982/83:2022 (Hälsingland) samt motion 1982/83:498 (Luleå) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Stockholm den 16 mars 1983

På näringsutskottets vägnar
NILS ERIK WÅÅG

Närvarande: Nils Erik Wååg (s), Lilly Hansson (s), Rune Jonsson (s), Sten Svensson (m), Olof Johansson (c), Wivi-Anne Radesjö (s), Karl-Erik Häll (s), Jörn Svensson (vpk), Birgitta Johansson (s), Per-Richard Molén (m), Ivar Franzén (c), Nic Grönvall (m), Bo Finnkvist (s), Per Unckel (m) och Ingemar Eliasson (fp).

Reservationer

1. Inrättande och organisation av samt förvaltningskostnadsanslag för statens energiverk (mom. 1)

Sten Svensson, Per-Richard Molén, Nic Grönvall och Per Unckel (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 6 med "Utskottet anser" och slutar på s. 7 med "beträffande förvaltningskostnadsanslaget" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer med motionärerna. Både av principiella skäl och med hänsyn till det aktuella statsfinansiella läget bör energiverkets medverkan i den kommunala energiplaneringen inskränkas. Vid överföringen av olika uppgifter till energiverket bör en kritisk granskning sättas in, så att resursutnyttjandet genomgående begränsas i möjligaste mån. Härigenom bör man redan från början kunna nå den större rationaliseringseffekt som motionärerna räknar med. Förvaltningskostnadsanslaget bör alltså i enlighet med motionärernas förslag bestämmas till 17 987 000 kr.

dels att utskottet under 1 bort hemställa

1. beträffande *inrättande och organisation av samt förvaltningskostnadsanslag för statens energiverk*
att riksdagen

dels med anledning av proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 1 moment 2 i ifrågavarande del och med bifall till motion 1982/83:2007 yrkande 21 i ifrågavarande del beslutar om inrättande den 1 juli 1983 av statens energiverk och godkänner av utskottet angivna riktlinjer för organisationen av verket såvitt denna inte behandlas under 4 och 5,

dels med anledning av proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 1 moment 4 och med bifall till motion 1982/83:2007 yrkande 22 till *Statens energiverk: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1983/84 under tolfte huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 17 987 000 kr.

2. Inrättande och organisation av samt förvaltningskostnadsanslag för statens energiverk (mom. 1)

Olof Johansson (c), Ivar Franzén (c) och Ingemar Eliasson (fp) anser att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 6 med "Utskottet anser" och slutar på s. 7 med "område förstärks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att ett effektivt statligt stöd till den kommunala energiplaneringen är en betydelsefull förutsättning för att syftet med energipolitiken skall kunna uppnås. Liksom regeringen finner utskottet det därför angeläget att resurserna för den statliga verksamheten på detta område förstärks. Självallet får inte detta stöd utformas så, att det medför en central styrning av den kommunala energiplaneringen.

3. Oljeersättningsfonden (mom. 5)

Sten Svensson (m), Olof Johansson (c), Per-Richard Molén (m), Ivar Franzén (c), Nic Grönvall (m), Per Unckel (m) och Ingemar Eliasson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "avser oljeersättningsfonden" bort ha följande lydelse:

Planeringen för oljeersättningsfonden har alltifrån början inriktats på att fonden skall ha en fristående ställning men nära samverka med energiverket. Organisationskommittén har behandlat formerna för samarbetet och därigenom skapat en god grund för den kommande verksamheten. Utskottet anser liksom motionärerna att övervägande skäl talar för att den ursprungligen avsedda organisationsmodellen förverkligas. Riksdagen bör följaktligen uttala att den nuvarande delegationen för uppbyggnad av en oljeersättningsfond skall ombildas till ett permanent, självständigt organ när den nya organisationen på energiområdet genomförs.

Vid den översyn av fondens instruktion som då blir aktuell ankommer det på regeringen att mot bakgrund av fattade riksdagsbeslut överväga vilka ytterligare uppgifter som bör lämnas till fonden och hur fondens styrelse bör vara sammansatt. Utskottet förutsätter att regeringen därvid prövar de synpunkter som har framförts i motion 1982/83:1100 (c) avseende att fonden bör ta hand om det nya stödet till anordningar för att minska svavelutsläppen och att styrelsen bör få ett förstärkt parlamentariskt inslag.

dels att utskottet under 5 bort hemställa

5. beträffande *oljeersättningsfonden*

att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 1 moment 2 i ifrågavarande del och motion 1982/83:1100 yrkande 16 och med bifall till motion 1982/83:1104 yrkande 4 och motion 1982/83:2007 yrkande 21 i ifrågavarande del godkänner av utskottet angivna riktlinjer.

4. Villkor för och administration av stöd från oljeersättningsfonden (mom. 6)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Utskottet upprepar" och slutar med "nämnda motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet ansluter sig till motionärernas förslag. Det är ett klart rättvisekrav att även de mindre företagen skall kunna dra nytta av oljeersättningsfondens stödverksamhet. När beloppgränsen sänks för att detta krav skall tillgodoses är det också en naturlig åtgärd att handläggningen av ärenden som gäller mindre belopp decentraliseras. Som motionärerna föreslår bör ärenden inom jordbruket, skogsbruket och trädgårdsnäringen handläggas av lantbruksnämnderna och ärenden rörande övriga företag av de regionala utvecklingsfonderna.

dels att utskottet under 6 bort hemställa

6. beträffande villkor för och administration av stöd från oljeersättningsfonden

att riksdagen med bifall till motion 1982/83:339 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

5. Lokalisering av energimyndigheterna (mom. 7)

Olof Johansson (c) och Ivar Franzén (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Det är för utskottet en självklar utgångspunkt att i ett fall som detta, när det gäller en genomgripande omorganisation, en lokalisering till annan ort än Stockholm bör övervägas i första hand. Särskilt bör beaktas möjligheterna att infria de löften som en enig riksdag har givit om ersättningslokalisering. Detta gäller bl. a. Nyköping. Regeringens ställningstagande baseras på kortsiktiga överväganden, som dessutom ter sig onödigt pessimistiska. Avgörande måste vara att de berörda myndigheterna får en på lång sikt lämplig placering. De ofrånkomliga svårigheterna i samband med en utlokalisering kan kraftigt reduceras genom förnuftiga övergångsåtgärder. Det i år åter framförda förslaget att energimyndigheterna skall förläggas till Nyköping är i alla hänseenden välmotiverat. Detta gäller från regionalpolitisk och arbetsmarknadspolitisk synpunkt men också från förvaltningsorganisatorisk. En lokalisering till Nyköping har nämligen den ojämförbara fördelen att den möjliggör ett nära samarbete mellan energimyndigheterna och Studsvik Energiteknik AB. Det bör bl. a. påpekas att Studsviks bibliotek, vars verksamhet till väsentlig del betalas av staten, är centralt specialbibliotek för energiteknik.

Studsvik har en personal av över 1 100 personer, till stor del med

forskarutbildning. Med hänsyn till att Studsvik har kunnat lösa sina rekryteringsproblem förefaller det att vara en starkt överdriven farhåga att det skulle kunna uppstå svårigheter att på ett fullgott sätt besätta de tjänster vid energimyndigheterna som möjligen skulle bli vakanta om dessa lokaliseras till Nyköping. Utskottet vill tillägga att den presentation av tilltänkta lokaldispositioner i området vid Liljeholmen som utskottet har fått av företrädare för industridepartementet visar att Liljeholmenalternativet knappast innebär en för energimyndigheterna särdeles fördelaktig lösning.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet alltså motionsyrkandena om att energimyndigheterna skall lokaliseras till Nyköping.

dels att utskottet under 7 bort hemställa

7. *beträffande lokalisering av energimyndigheterna*

att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:100 bilaga 14 punkt E 1 moment 1, med bifall till motion 1982/83:813, motion 1982/83:1100 yrkande 18 och motion 1982/83:1496 (Nyköping) och med avslag på motion 1982/83:493 (södra delen av Stockholms län), motion 1982/83:1476 (Östergötland), motion 1982/83:649 (Kalmar), motion 1982/83:409 yrkande 1 i ifrågavarande del (Landskrona), motionerna 1982/83:1019 och 1982/83:1499 (Göteborg), motion 1982/83:1622 (Karlstad), motion 1982/83:497 (Västerås), motion 1982/83:1482 och motion 1982/83:1585 yrkande 10 (Gävle), motion 1982/83:2022 (Hälsingland) samt motion 1982/83:498 (Luleå) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

